

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430

טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

בבא מציעא דף צד.

המתנה עם חברו - והיה המעשה קודם לתנאי¹, מה הדין [תוד"ה אימא]?

לשיטת התוס'	לשיטת רש"י בגיטין	
תנאו בטל	תנאו בטל	לר' מאיר
תנאו קיים ²	תנאו בטל	לר' יהודה

המתנה עם חברו על מה שכתוב בתורה באופנים דלהלן, מה דינו?

בדבר שבממון		בדבר איסור	
בשומרים ³	בקידושין		
תנאו קיים	תנאו בטל	תנאו בטל	לר' מאיר
תנאו קיים	תנאו קיים	תנאו בטל	לר' יהודה

המגרש את אשתו ומתנה אתה כדלהלן, האם הוי גט אפי' שלא קיימה את התנאי?

תנאי שאינה יכולה לקיים ⁴	תנאי שיכולה לקיים	
אינו גט עד שתקיים את התנאי (אפי' שאי אפשר)		לרבנן
הרי זה גט - והתנאי בטל	אינו גט עד שתקיים את התנאי	לר' יהודה בן תימא

¹ דמשפט התנאי הוא להיות קודם התנאי ואח"כ המעשה, כמו שהיה אצל בני גד ובני ראובן, שאמר להם משה שאם תעברו תירשו (תנאי קודם למעשה), ולא אמר להם שתירשו אם יעברו (מעשה קודם לתנאי).

² כן משמע בסוגיין, ודלא כרש"י בגיטין (דף עה. ד"ה משום) דס"ל דגם רבנן דר"מ מודים שצריך תנאי קודם למעשה.

³ שומרים שאני כשהתנה מעיקרא, דלא שעבד נפשיה בדבר להיות שומר. ולא דומה לקידושין "דליתא לחצאיין", וברגע שמקדש את האשה נכנס לכל החיובים, ואם מתנה אח"כ - הוי מתנה על מה שכתוב בתורה בדבר שבממון ולכן פליג ר' מאיר.

⁴ ומנתה הברייתא כמה דברים: א) ע"מ שתעלי לרקיע, ב) ע"מ שתרדי לתהום, ג) ע"מ שתבלעי קנה של די אמות, ד) ע"מ שתביאי לי קנה בן קי אמה, ה) ע"מ שתעברי את היס הגדול ברגליך.

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430

טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

בבא מציעא דף צד: (ודף צה.).

באיזה נזיקין חייבים השומרים, ומה מקורם?

שוכר לא מוזכר בתורה	שואל פרשה שלישית (שם יג-יד)	שומר שכר פרשה שניה (שם ט-יב)	שומר חנם ¹ פרשה ראשונה (שמות כב:ו-ח)		
חייב ק"ו מש"ח (לקמן סוף צה.).			חייב ²	פשיעה	
מחלוקת ⁶	חייב בהיקש מש"ש	חייב ק"ו מגניבה ⁵	פטור ⁴	אבידה ³	
		חייב (פסוק י"א)	פטור	גניבה	
(פטור (פסוק י"ד)	חייב (פסוק י"ג) חייב ⁹	פטור (פסוק ט')	פטור ק"ו מגניבה ⁷	שבורה ומתה	
				שבויה ⁸	
				אונס	

¹ אינו מפורש בקרא דפרשה ראשונה בש"ח ושניה בש"ש, אבל מדחייב בפרשה שניה בגניבה ואבידה חזינן דיש לו יותר חיובי שמירה מהשומר הראשון, ובע"כ הראשון שמר בלי שכר והשני בשכר.

² חייב, דכתיב (שמות כב: ח) "על כל דבר פשעי". כ"כ רש"י (לקמן צה). בד"ה אשומר חנם. ואף דפשטיה דקרא לכאורה לא מיירי בהכי, עי' רש"י עה"ת). ובאחרונים (עי' אבן האזל וכו') העירו דמדברי הרמב"ם (הל' שכירות א: ב: ג) משמע שחיוב השומרים על הפשיעה הוא מסברא ולא מקרא, מדנתן לו הבעלים ממונם וסמכו עליו שישמרנה וסילקו שמירתם ממנו ע"י הבטחת השומר (וזה כחיוב הערב שבא ע"י שהוציא המלוה ממונו ע"פ דברו, וכמש"כ הריטב"א בב"מ צט. ד"ה רב אמר). אבל בסוגיין (סוף דף צה.) משמע שהוא מקרא דשומר חנם כדפירש"י וכן הוא להדיא בירושלמי (שבועות פ"ז ה"א).

³ אבידה חמורה מגניבה, והיא קרובה יותר לפשיעה מאונס (כיון שלא נעשה ע"י אחרים כגניבה – ריטב"א, א"נ שלא בא ע"י אונס שינה וכדומה כגניבה – ראב"ד בש"מ).

⁴ הלכה זו פשוטה ומבוארת במשנה (דף צג). ובכמה מקומות. מיהו, לא מצאנו לה לא בגמ' ולא בראשונים מקור, דשמא לא פטרה התורה שומר חנם אלא מגניבה דקרובה לאונס, ולא מאבידה שקרובה לפשיעה כמבואר בסוגיין, וצ"ע. וכבר עמד על זה במעין החכמה (ומה שתירץ במצפה איתן שנלמד מקראי דבב"ק דף ס"ג ע"ב המלמדים שפטור שומר חנם הטוען טענת אבידה מכפל. ליתא, דקרא איצטריך לפטור הטוען טענת אונס, כמבואר ברש"י בב"ק דף נ"ז ע"א ד"ה לסטים, וגם לפטור הטוען טענת גזל). וראיתי בש"מ בשם ר' שניאור שהקשה כעין זה, מנלן לפטור אבידה בבעלים בש"ש, הא לא כתיבא בקרא (למ"ד דברה תורה וכו'), וא"כ אין ללומדו משואל ע"י וי"ו מוסיף. ותירץ דאף למ"ד דברה תורה כלשון בני אדם מודה הכא, כיון דאיכא ק"ו, דדרשינן "גנב יגנב" לרבות אבידה, וא"כ כתיבא שפיר אבידה בקרא דש"ש. (ואף שהגמ' אמרה שאין שום צורך בכתיבת אבידה בש"ש, ומילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא, ע"ש בש"מ, י"ל דה"ק: אין סבה לכתוב אבידה בקרא דחייבא דש"ש, ואי לפטור אבידה בבעלים, הו"ל לכותבו בקרא דש"ח דמיירי בפטורא, ולכתוב "אם גנב יגנב מבית האיש" לרבות אבידה לפטורא בש"ח, וממילא ש"מ דכל הפטור בגניבה לש"ש, כגון שמירה בבעלים, פוטר גם באבידה, ודו"ק). ולפ"ז יש ליישב גם קושיתנו, מנין לן שש"ח פטור באבידה, דלכו"ע אבידה הוקשה לגניבה מקרא ד"גנב יגנב" (שנאמר בשומר שכר), וכיון שש"ח פטור בגניבה, ה"ה באבידה (מ. קורנפלד).

⁵ בגמ' מבואר דלמ"ד לא דברה תורה כלשון בני אדם, הלכה זו נלמדת גם מקרא ד"אם גנב יגנב", ומילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא.

⁶ נחלקו ר' יהודה ור' מאיר אם השוכר דינו כש"ח או כש"ש לגבי גניבה ואבידה, דאינו מפורש בקרא.

⁷ כן הוא פשוט, אף שאינו מפורש בסוגיין.

⁸ אונס דשבויה קל טפי מאונס דשבורה ומתה, שהוא אונסא דלא סליק אדעתיה (ולכן לא הו"ל לחשוב עליו ולהתנות ליפטר ממנו בשעת השאלה – רש"י ד"ה שכך).

⁹ כר' נתן דדרש "אוי" לרבות שבויה ואף לר' יאשיה דבעי "אוי" בכל מקום לחלק, כאן לא צריך לזה סברא דאין לחלק, דאם חייבו הכתוב אשבורה ומתה ה"ה אשבורה לבד חייבו הכתוב, דמה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא.